

АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ АСРИДА ТАЛАБА ЁШЛАР ОНГИДА УМУМИНСОНИЙ ҚАДРИЯТЛАРНИ АСРАШ МУАММОСИ

Бахтиёр Боходир ўғли Расулов

Чирчиқ давлат педагогика университети тютори

Аннотация: Мақолада фан-техника инқилоби, бугунги дунёнинг глобал муаммоси, миллий ва умуминсоний кадриятларни ўзида мужассамлаштирган сиёсий ахлоқнинг муҳимлигини англаб етишдаги жараёнлар, дунёнинг яхлитлиги ва унинг истиқболини фақат юксак ахлоқий муносабатлар кафолатлаши борасидаги қарашлар таҳлил этилган.

Калит сўзлар: Геосиёсат, ташқи сиёсат, мафкуравий зиддиятлар, ахборот истеъмоли.

Инсоният бугун ўзи асрлар бўйи орзу қилган юксак тамаддунни қуриш учун курашмоқда. Фан техника инқилоби оламни таниб бўлмас даражада ўзгартириб юборган бўлсада одам ҳамон ўша-ўшалигича қолмоқда. Бизнинг назаримизда, бугунги дунёнинг глобал муаммоси миллий ва умуминсоний кадриятларни ўзида мужассамлаштирган сиёсий ахлоқнинг муҳимлигини англаб етишдаги қийинчиликда намоён бўлмоқда. Зеро дунёнинг яхлитлиги ва унинг истиқболини фақат юксак ахлоқий муносабатлар кафолатлаши мумкин.

Айни пайтда, янги дунё тартиботи мавжуд муаммоларни қайси тамойиллар асосида ал этади. Халқаро ҳамжамият ўз фаолиятида қандай манфаатларни устувор билмоғи зарур, қабалидаги саволларга жавоб топиш мумкин.

Албатда дунёдаги бундай ўзгаришлар Ўзбекистон учун ҳам бегона эмас. Ўзбекистон Республикасининг мустақилликни қўлга киритиши биланоқ глобаллашув ва маънавият соҳаси муҳим тадқиқот объектига айлана бошлади ва ўз навбатида Марказий Осиё атрофидаги сиёсий жараёнларнинг жадаллашуви ҳам мамлакатимизнинг мазкур соҳага бўлган қизиқишини ниҳоятда кучайтирди. Айтиш жоизки, бунинг баробарида мураккаб глобал жараёнларнинг ОАВда чуқур таҳлилий материал сифатида берилиши республикамиз жамоатчилиги учун долзарб муаммога айланди. Мазкур вазифани амалга оширишда геёсий тадқиқотларнинг асосий илмий йўналишлари бўйича янги илмий –амалий тавсия ва таклифлар ишлаб чиқиш, уларни таҳлил қилишдан иборат бўлади.

Миллий кадриятларимизда жаҳоннинг бошқа халқларига ўхшамайдиган урф-одатлар, расм-русмлар, маросимлар ва

анъаналардаги ўзига хослик ҳам бор. Маълумки, кадриятлар маълум шароитларда шаклланади. Шу сабабли улар мааллий, миллий, минтақавий шакллар ва умуминсоний мазмунда мавжуд бўлади. Маҳаллий кадриятларнинг энг етукли ва умуммиллий манфаатларга мослари аста –секин сараланиб умуммиллий даражага кўтарилди. Бугунги тиғизлашган ахборот замон ва маконида уларни асрашдек ғоят долзарб масала турибди.

Жумладан, бугунги глобаллашув жараёнларида цивилизациялар тўқнашуви муаммога айланаётган бир пайтда Ўзбекистон ёшларини ғоявий жиҳатдан тарбиялашни такомиллаштириш, ахборот асрида умуминсоний кадриятларни асраб қолиш масаласи ғоят аҳамият касб этадиган вазифадир. Бу эса ўз навбатида замонавий ахборот маконида ҳаракат қилишни мураккаблаштириб, ички ва ташқи ахборот алмашинувида бир қатор қийинчиликларни келтириб чиқарди.

Жамиятимиз ёшлари билим олишлари учун фойдали, зарур маълумотларни қабул қилиш билан бир қаторда маънавий кадриятларимизга қарши йўналтирилган, ахборотларга ҳам дуч келмоқдалар. “бугунги кунда инсон маънавиятига қарши йўналтирилган бир қарашда арзимас бўлиб туюладиган кичкина ҳабар ахборот оламидаги глобаллашув шиддатидан куч олиб, кўзга кўринмайдиган, лекин зарарини ҳеч нарса билан қоплаб бўлмайдиган улкан зиён етказиши мумкин”. [1].

Шў ўринда шахс, жамият ва давлатнинг ахборот соҳасидаги манфаатлари нималардан иборат эканлигини аниқлаштириб олсак.

Шахснинг ахборот соҳасидаги манфаатлари унинг ахборотга эга бўлиш, қонунан таъқиқланмаган фаолиятни, яъни жисмоний, маънавий ва интеллектуал ривожланиш жараёнида ахборотдан фойдаланиш борасидаги конституцион ҳуқуқларининг амалга оширилишининг таъминланишини назарда тутди. Шу билан бирга шахснинг ахборот билан боғлиқ муҳим эҳтиёжларидан бири унинг шахсий хавфсизлигини таъминлайдиган персонал маълумотларнинг ҳимояланганидир.

Жамиятнинг ахборот соҳасидаги манфаатлари қуйидагича изоҳланади:

-қонунга хилоф равишда ижтимоий онгга ахборот воситасида руҳий таъсир кўрсатишга, уни чалғитишга йўл қўймаслик;

-жамиятнинг маънавий, маданий ва тарихий бойликларини, мамлакатнинг илмий ва илмий техникавий салоҳиятини асраш ҳамда ривожлантириш;

-миллий ўзликни англашни издани чиқаришга, жамиятни тарихий ва миллий анъаналар ҳамда урф –одатлардан узоқлаштиришга, ижтимоий-сиёсий вазиятни

барқарорлаштиришга, миллатлараро ва конфессиялараро тотувликни бузишга қаратилган ахборот экспансиясига қарши ҳаракат тизимини барпо этиш;

-мамлакатда кечаётган маънавий янгиланиш жараёнларида ижтимоий ҳамжиҳатликка эришиш;

Умуман олганда жамиятнинг ахборот соҳасидаги манфаатлари шахс манфаатларининг давомий қисми сифатида ижтимоий мувозанатга эришиш ва уни сақлаб туришда ўз аксини топади.

Давлатнинг ахборот соҳасидаги манфаатлари эса қуйидаги аспектларни ўз ичига олади.

-ахборот хавфсизлигига нисбатан мавжуд таҳдидларга қарши аракатлар юзасидан иқтисодий, сиёсий, ташкилий ва бошқа турдаги чора-тадбирларни амалга ошириш;

-давлат сирларини ва давлат ахборот ресурсларини рухсатсиз тарзда фойдаланишдан муҳофази қилиш;

-конституциявий тузумни зўрлик билан ўзгартиришга, ҳудудий хлитликни, давлат суверинтетини бузтишга, ҳокимиятни босиб олишга ёки қонуний сайлаб қўйилган ёки тайинланган ҳокимият вакиллари ҳокимиятдан четлатишга ва давлат тузумига қарши бошқача тажовуз қилишга очикдан-очик даъват этишни ўз ичига олган ахборот тарқатилишига қарши ҳаракатларни амалга ошириш.

Соддароқ қилиб айтганда, давлат манфаатлари ахборот инфратузилмасининг уйғун ривожланиши, шахс ва фуқароларнинг ахборот олиш ва ундан давлат суверентети ва ҳудудий яхлитлигига дахл этмаган ҳолда сиёсий, иқтисодий ва ижтимоий барқарорликни таъминлаш йўлида фойдаланиш борасидаги конституцион ҳуқуқ ва эркинликларини амалга ошириш учун шарт-шароитлар яратиш, қатъий ҳуқуқий тартибни ўрнатиш, тенг ҳуқуқли ва ўзаро манфаатли халқаро ҳамкорликни ривожлантиришдан иборат. “Ахборот хавфсизлиги тушунчаси ахборот маконининг фуқаролар, ташкилотлар ва давлат манфаати йўлида шакланиши ва ривожланишини таъминловчи ҳолат сифатида изоҳланади” [2].

Бугун айрим давлатлар хадеб ўз мафқурасини бошқа мамлакат ва халқларниқидан устунлигини уқтиришга аракат қилишмоқда. Миллатлар, айниқса ёшлар орасида ижтимоий тармоқлар орқали ўз қадриятлари ва маънавиятлари, нотўғри қарашларини сингдиришга бўлган уринишлари давом этмоқда. Бугун дунё глобаллашуви туфайли борган сари “кичрайиб” маданий ва миллий чегаралар емирилмоқда. Ана шундай вазиятдан эса дезинформациялар туфайли бир юртда яшовчи турли

мафкура ва динга эътиқод қилувчилар орасида ихтилофлар чиқиши ҳеч гап эмас.

Интернетнинг ижобий томонлари кўп бўлгани каби унинг салбий томонлари ҳам талайгина. Мисол учун, портловчи моддаларни яшаш инструкциялари, осонликча ўз жонига қасд қилиш йўллари, антсемитизм кабилар. Демокримизки, айниқса ёш ўспиринларнинг ўргимчак тўридан фойдаланишини доимо кузатиб бориш лозим. Акс холда, ундаги баъзи маълумотлардан рухий таъсирланиш баъзи салбий натижаларга олиб келиши мумкин. Фикримизча шахснинг фикр тарбиясига эътиборни қаратиш, улар маънавий оламининг дахлсизлигини таъминлашда аамиятга эга, чунки “...қаерда ...юксак ақл идрок ва тафаккур хукмрон бўлса, ўша ерда маънавият қудратли кучга айланади” [3]. Халқни халқ, миллатни миллат сифатида танитувчи инсонларни бирлик ва барқарорлик йўлида бирлашишига ундовчи умуминсоний қадриятларимизга таҳдид солувчи ахборотлар таъсирига тушиб қолмаслик учун бизда кучли онг ва юксак тафаккур, илмий ёндошув таъбири билан айтганда ахборотни филтрлашни ўрганишимиз ва ўзгартиришимиз заруриятини бугунги замоннинг ўзи исботлаб турибди.

REFERENCES

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг 2016 йил 14 декабрь куни Олий Мажлис палаталарининг қўшма мажлисидаги “Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қурамиз” нутқидан.
2. Шавкат Мирзиёев—Эркин ва фаровон, демократики Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. “Ўзбекистон” 2017 йил.
3. Каримов И.А. Юксак маънавият енгилмас куч. Тошкент:Маънавият, 2008. Б. 115.
4. Охунжон Сафаров Мэлс Махмудов "Оила Маънавияти "Тошкент «Маънавият» 2000й.
5. Ziyonet.uz
6. Интернет нашрлари.
7. Муҳаммад ал-Бухорий. Обественный отношения какцель международного информационного обмена. Т.:ТашГИВ, 2000, Б.55.

